

Katedra ruského a francouzského jazyka

Pedagogická fakulta

Západočeské univerzity v Plzni

Veleslavínova 42

301 00 Plzeň

tel. 377 63 6171

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce: diplomová

Hodnocení: vedoucího

Práci hodnotil(a): Mgr. Michaela Pešková, Ph.D

Práci předložil(a): Bc. Jevgenija Rybková

Název práce: Současná emigrace z RF do ČR – míra adaptace na českou kulturu

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cílem diplomové práce bylo charakterizovat současnou emigraci z RF do ČR a výzkumem zjistit, jak se daná imigrantská skupina adaptuje na českou kulturu. Řadu vytčených tematických okruhů práce zmiňuje, i když někdy ne zcela podrobně a s náležitou oporou o sekundární literaturu, některé ale pomíjí. Cíl práce byl splněn částečně.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Diplomová práce byla náročná na to proniknout do dané imigrantské skupiny a získat od respondentů důvěryhodné informace. To se autorce podařilo, a to dokonce trojím způsobem, jednak na základě vlastní zkušenosti, jednak prostřednictvím osobního kontaktu a rozhovorů a také dotazníkovým šetřením. Většinu tvrzení a pozorování z klíčové kapitoly 4 nelze proto rozporovat a setkáváme se zde s mnoha hodnotnými i originálními postřehy (vztah k domovu, vlastní kultuře, k dodržování zvyků, trávení volného času, vztah Čechů k cizincům). Spolu s popisem imigrační politiky ČR a spolu se seznámením s procesem výuky češtiny pro cizince tvoří daná kapitola širší kompaktní výpověď o situaci imigrantů a naznačuje její pestrost.

Jiná otázka je, že výstupy výzkumu nejsou předneseny ve své většině tak, jak je v odborné práci náležité. Kapitola 4, jež měla být jádrem práce, sice působí autenticky, ale není podložena fakty – rovina osobní komunikace má být v odborné práci pouze jednou ze složek (konstatování „nějakou dobu jsem pracovala s cizinci“ se v textu stále až nadbytečně opakuje). Postrádám především práci se zdroji, jichž je dnes k dané problematice k dispozici dostatek (zde 2 on-line články a jedna kniha, zmíněn je dokumentární televizní pořad o Ukrajině, ale nejmenován). Autorka pak má sklony generalizovat na základě vlastní zkušenosti. V práci zcela chybí řešení několika důležitých otázek. Především hledisko, které by srovnávalo „současnou“ imigraci, jak je v názvu práce, s minulými imigračními vlnami a nějak ji specifikovalo. Nenalzáme žádný sociologický ani teritoriální popis daného jevu. Autorka pojednává o celé ruskojazyčné skupině imigrantů ze zemí bývalého SSSR, ačkoli v zadání práce bylo z RF, aniž by ale přihlížela k tomu, že se nejedná o homogenní skupinu, nýbrž o skupinu velmi rozrůzněnou. Zcela absentuje definice pojmů z oblasti kontaktu kultur, jak bylo v zadání práce, s termíny autorka pracuje někdy nepřesně. Připomínky mám i k zadanému dotazníku (20 respondentů), respektive k tomu, že nebyl v textu kvantifikačně nijak vyhodnocen. Operuje se pouze s pojmy jako „část dotázaných“. Nuance adaptace – třeba jaký vliv na ni má délka pobytu – z šetření nevyplývají.

V první kapitole se autorka věnuje demografické situaci v ČR ve vztahu k cizincům obecně, popisu získání trvalého pobytu a nabytí českého občanství, respektive jazykové zkoušky, a to správně na základě oficiálních dokumentů. Zda po získání českého občanství cizinci pociťují větší míru adaptace, zjišťováno není.

V kapitole 2 autorka vystihuje hlavní chyby ruskojazyčných cizinců v češtině. Jsou stanoveny okruhy nejčastějších interferenčních jevů podle jednotlivých jazykových rovin, v rámci podkapitol se ale poměrně nesystematicky skáče od jednoho jevu ke druhému. Relevantní je například postřeh o přejímání dialektické mluvy. Mohlo by jít přitom o zajímavé a nové pozorování, ovšem řada tvrzení svědčí o nepřilíživé orientaci autorky v jazykovém systému češtiny, v gramatických kategoriích a lingvistické terminologii obecně (Slabikotvorné souhlásky jsou definovány např. jako „kde se vyskytuje několik souhlásek současně“, s. 22). Některé chyby nejsou nijak analyzovány, např. tvrzení „Slovní spojení „domázně zadáňje“ ruskojazyční studenti užívají aktivně.“, nestačí. (s. 25). Stejně tak není vysvětleno tvrzení, že ruskojazyčným mluvčím dělá problém slovo „zmrzlina“ (s. 26). Příklady dalších nepřesností v analýze: Na str. 24 mají být mezijazyková homonyma znamenající opak. Tak tomu ale není: Opakem „chudoj“ by muselo být „bohatý“, nikoli „hubený“. Mluví se tu o „falešných přátelích“, správně „falešní přátelé překladatele“. Na str. 25 je uvedena chybná věta „Pracuje povaržem.“ s komentářem, že šlo o napodobení české grafické podoby (to by ale pisatelka musela použít „ř“), Správně autorka upozorňuje na mylnou přejímku vazby se 7. pádem z ruštiny, nicméně jako náležitou českou variantu uvádí „Ona pracuje jako kuchař.“, kde ale stále zůstaly rusismy – jednak čeština zpravidla nevyjadřuje zájmný podmět, jednak je tu nepřechýlená varianta a obecně se vazba „pracuje jako“ moc nepoužívá. Příklad „záporného transferu“ „Ty krásně voňaješ.“ není věta, kterou by řekl Rus, ale spíše Čech. Tvrzení, že „V češtině užití správné koncovky u podstatných jmen je zapotřebí ovládat vzory.“ (odhlédneme-li od toho, že věta nemá sponu), přece neznamená, že v ruštině tomu tak není. Na str. 26 jsou uvedeny páry sloves, které jsou v jednom jazyce reflexivní a v druhém ne, a je vytčena dvojice „líbit se“ – „правиться“, tj. obě slovesa reflexivní. Věcné připomínky: Interference je definována poněkud zmatečně a bez opory o odbornou literaturu („interference = pronikání do českého jazyka ruských slov; = určitý přenos; = pronikání jazykových prvků z jednoho jazyka do druhého“, str. 20). Transkripce je střídavě v hranatých a v šikmých závorkách, fonetická ale není provedena.

Kapitola 3 o učebnicích češtiny pro cizince podává přehled o nejpoužívanějších učebnicích, autorka částečně na rozbor aplikuje poznatky z teorie učebnic. Nezabývá se ale hlouběji například využívanými výukovými metodami. Přínosné jsou informace o tom, jak jsou učebnice přijímány studenty ve skutečné výukové praxi.

Závěr má charakter resumé - kromě 5. odstavce –, tj. shrnuje, čím se práce zabývala, ale nepředstavuje výsledky zkoumání.

3. **FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):**

Jazykový projev autorky většinou odpovídá odbornému stylu. Práce je psána poutavě. Ke slohu je však třeba podotknout, že dochází k častému opakování výrazů bezprostředně po sobě. Text je sám o sobě materiálem pro zkoumání rusko-české interference. Chybějí zvrtná zájmena, nesprávné jsou vazby sloves, špatný bývá slovosled příklonek. Vytrvalá je ignorace správných délek slabik. Občas dochází k vyšinití z větné vazby. (Tyto typy chyb může dokladovat například Resumé, ale jsou rozptýleny po celé práci.) Na textu je vidět, že byl v určitých pasážích několikrát přepracováván a někde zůstaly i zbytky textu původního. Příklad za všechny: „Právě správná výslovnost je jedním z kritérií pro splnění ústní části zkoušky z českého jazyka je správná výslovnost.“ (s. 21).

Celkově je práce úpravná. Kompozice je logická, i když podstata práce spočívá v kapitole 4, která je až poslední. Citace pramenů mají formální nedostatky, např. u citací 4 a 6 není název publikace kurzívou, takto

ani v seznamu použité literatury. Čísla stránek uvedená v Obsahu neodpovídají stránkám kapitol.

4. **STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):**

Práce splňuje cíle v základních parametrech. Její silnou stránkou je autenticita a postřehy v oblastech, jimž byla dosud věnována menší pozornost. Nechtěla bych autorce upírat snahu téma pojmut a nerozporuji, že nad textem řádně pracovala, ale podle zadání mělo být téma představeno ve větší šíři, odborněji a s oporou o sekundární literaturu ve všech částech. Hlubší sociologický závěr, jak jsou ruskojazyční cizinci žijící u nás adaptováni na českou kulturu, vlastně chybí. Nacházíme věcné a terminologické nedostatky hlavně v kapitole o chybách cizinců v českém jazyce. V samotném textu se vyskytuje řada chyb vzniklých vlivem rusko-české interference.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1. Uvádíte příklad interference: „Manžel pracuet na stavbe, é mladý. Moje rodina se skládá z 3 člověk.“ Můžete všechny chyby a jejich vznik ještě jednou podrobněji analyzovat?
2. Najděte tři časopisecké články z poslední doby o Rusech v ČR, přineste je nakopírované a zhodnoťte, jak jsou v nich Rusové prezentováni.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

dobře

Datum: 20.5.2015

Podpis:

